

3
500

J

U. q. 1.

Vey

00
22

5
Exercitatio Academica

DE JURE CE.
REVISIARIO

*Occasione Recitationum ad L. 3. C. de
Commerc. & Mercatoribus suscepta,*

&

SUB PRÆSIDIO

Dn. JOH. OTTONIS TABORIS,
JC. CELEBERRIMI, ANTECESSORIS IN
Alma Argentinensi Nobilissimi, Inclutæ Facultat. Jurid.
Senioris & Cod. ac Placit. Feud. P. P. Excellentissimi,
Præceptoris atq; Evergetæ sui devotâ pietate
ætatem submissè colendi

*Publica ac Solenni Eruditorum Censuræ
exposita*

Ad d. Mens. Februar.

à

GEORGIO CHRISTOPHORO WAGNERO,
Lignic-Silesio.

ARGENTORATI,

Typis JOSIÆ STÆDELII, ACADE-
MIÆ TYPOGRAPHI.

Anno M DC LVI.

SERENISSIMO AC CELSIS-
SIMO PRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO

LUDOVICO

DUCI SILESIAE, LIGNIC.
BREGEN. ET GOLDBERG.

PRINCIPI AC DOMINO MEO
CLEMENTISSIMO,

NEC NON
ILLUSTRISSIMO ET GENE-
ROSISSIMO DOMINO

DOMINO

JOHANNI JACOBO
DOMINO DE RAPPOLTSTEIN,
HOHENACC ET GEROLTSECC
AD VOGASUM.

DOMINO MEO PERCLE-
MENTI.

FOELICITATEM

QUAM

*exacta secula invideant,
nostra tempora mirentur,
ventura atas veneretur,*

AC

DUCATUS LATISSIMOS
AMPLISSIMASQUE DITIONES,
LÆTISSIME FLORENTES

precatus

has paucas pagellas

cum

humillimi obsequii religiosa contestatione,
beneficiorum infinitorum publica celebratione,
& devota ulterius perennantis gratiæ imploratione;
quam demisse possum,

consecro,

SUBDITUS

ATQUE

CLIENS,

Subjectissimus

Obstrictissimus

Georgius Christophorus Wagnerus.

I. N. D. N. I. C.

Jeronymus de Cævallos *pract. quest. 101. contro-*
versiam; Utrum inter suos hæredes sit locus
successorio edicto? ultroque citroque versans,
n. 25. in hæc verba decretoria erumpit: Lucrosa
& practicabilia magis, quàm subtilia & parùm fru-
ctuosa disputanda esse. Similia dicteria apud Con-
sulentes, aliosq; Dd. pragmaticos passim occurrunt: quæ cum Ju-
venes incauti, legunt, in eam deducuntur opinionem; quasi fun-
damenta Juris Justiniani ab ipsismet Dd. subtilitatum nomine
traducantur, ac tradita pragmaticorum ex adverso veræ Jurispru-
dentia nomine commendentur. Qui error, ut hodie magnopere
gliscit, ita longè est perniciosissimus, & omnibus modis Juyenum
animis eximendus. Quod si enim certa juris principia subtilitatis
vocabulo explodimus; Unde sustinebuntur illæ patrum foren-
sium ^{ad q. d. o. e. i. s.} Si verò istæ nullam vim, nullam autoritatem &
robur habent, præterquam à Legum Majestate; omnes certè Ju-
ris articuli subtili animo investigandi & expendendi sunt. l. pro-
perandum. 13. §. sin autem. 3. C. de judic. Novel. 89. cap. 12. §. ult. quippe
qui ipsi etiam, non nisi subtili tractatu præhabito, constituti
sunt l. 15. §. 1. C. de legit. hered. atque ipsis ideo iudicibus observan-
di præcipiuntur. l. un. C. de sentent. quæ pro eo, quod interest. l. 1. C. ut in
possess. Et abutuntur nonnulli voce Lucii Titii l. 88. §. ult. de le-
gat. 2. qui jactitabat: Se testamentum suum fecisse sine ullo Juris-
perito, rationem animi sui potiùs sequutum, quàm nimiam &
miseram (subaudi Jurisconsultorum l. 12. De injust. rupt. irrit. f. t. l. ult.
C. de testam.) diligentiam: Et paulò pòst: pro jure legitimo ha-
beri debere censebat, hominis sani voluntatem: Nam, ne dicam,
(quod tamen Cothmannus Respon. Academ. l. n. 453. dicit) Lucium Ti-
tium istum stultum & vecordem fuisse; Siquidem & Plinius simi-
lem vocem usurpavit lib. 5. epist. 7. ibi: Mibi autem defuncti voluntas

A

anti-

Præloquium.

antiquior iure est: Et Imp. Fridericus III. ferè totam eam sententiam suam fecisse legitur *ap. Goldast. in Reichs-Satzungen. p. 167. art. 5. eoq;* argumento omnes Jurisconsultos, tanquam inutilia & noxia terræ pondera è Rep. exturbandos esse censuit. Nec integrum fortasse nobis erit & innoxium, aut in monstra hujus seculi pugnare, aut unicum post religionis curam Reip. statumen, Jurisprudentiam justo apologetico defendere: Quomodo olim etiam vix ullum brevius ad omnè calamitatem compendiū visum fuit, quā Virtutem laudasse, aut sectatores adseruisse. *Th. B. in vita Iob. C. E.* istud tantum reponamus: Miserum illum Lucium Titium ultrò se in magnum periculum coniecisse, atque adedò Jurisconsulto opus habuisse, qui ex subtili jure temeritatem ejus adjuvaret, disputando pro eo hoc argumento: Quod illis verbis adjecta videatur clausula; valeat omni meliori modo: *l. 29. §. 1. de Testam. l. 57. §. 1. ad SC. Trebell. C. 1. A de jure Codicill. 8. 4. n. 9.* Nimirum est aliqua subtilitas, cum ad constituendum, tum ad discendum Jus necessaria: Alia verò nimia, otiosa & supervacua est, quæ scilicet. vel in objecto, vel in modo peccat. Illa laudabilis est & omnibus studiosis commendanda. *l. un. C. de Professoribus, qui in urb. Constant. 12. 15. l. 2. §. 15. C. de V. l. E. l. 10. §. plurimū. §. de question. quippe quæ genuinam Legislatoris mentem atq; intentionem; & accuratam cognitionem denotat. d. l. 10 §. 5. de question. l. 51. S. ult. ad L. Aquilianam.* Hæc verò, ut supervacua *l. nuper. 11. C. de natural. liberis & vana l. ult. C. de legib.* Otiosa & captiosa *l. cum Aquiliana. §. de transact. in super est habenda l. sancimus. 7. C. ad SCrum Trebell.* Hanc, qui nimium sectantur, meritò ridentur illo Dd. proverbio, quod est *ap. Blarerum in præf. tr. ad L. diffamari.* At non minùs culpandus venit, qui priorem negligit & contemnit; Ejusque scientia meritò dicitur claudicare: *Zasio in repetit. l. 1. §. 1. de reb. credit.* Mediâ itaq; viâ incedentes, problema *de iure Cerevisario*, objecto satis trito, sed minùs tamen elaborato, per prima lineamenta designandum nobis sumimus, felicioribus ingeniis, quibus animus à curis vacuus contigit, ἀποτελειοματι sequestraturi. Præmittemus autem initio quædam præcognitorum loco in genere, de Cerevisia ipsâ, deq; ejus Coctione. 2. De ejus tum venditione, tum usu & oneribus, ex causis vel ordinariis, ut vectigalibus, vel fortuitis, ut incendiū, ortis. **DEUS OPT. MAX.** captum nostrum secundet.

C A P U T I.

De Appellatione, distinctione, causis & modo
conficienda Cerevisia.

[Ad l.9. de tritico vino & oleo leg.]

§. 1. **N**ON dedignatus est Jurisconsultus in l. si quis vinum. 9. versu. certe Zythum. de tritico vino & ol. leg. Cerevisia naturam diligenter investigare, & ab aliis poculentis discernere; unde nec vitio nobis quisquam verterit, si terminorum explicationem expositioni rei pramiserimus.

§. 2. Cerevisia nomen à Cerere factum pleriq; opinantur, cum fruges materiam potui huic præbeant *Abrah. Wernerus tom. 6. Orationum Witteberg. An. 1567. habitarum;* frumenta autem Ceres invenisse credatur (cum antea glande homines vescerentur) Quin & molere & conficere Incolas Atticæ, Italiæ & Siciliæ docuerit, uti tradit *Plinius l. 7. Histor. c. 56. p. 339.* quasi dicas Cerebibiam. *Wehnerus observat. pract. voce Bier p. 71. confer Epigramma Juliani mox referendum. Sive ut Speidelius in notab. lit. B. cap. 37. à Cerere & frugibus, quasi Cereris vinum. adhib. Hering. de molendin. c. 2. n. 39. & seqq.* (Licet Cervisia vocem frequentius apud Auctores occurrere nonnulli perhibeant. *vide Dn. Sebizium. l. 4. de Facultatibus alimentorum cap. 3.*) Quæ derivatio potior est, quàm Wehneri, qui à Belgico Terve deductum arbitratur. *Barthius l. 49. advers. c. 20.* Grammaticos quidem ridet, qui rei & nominis barbari natales in Latio aut Hellade requirant: sed quia nullam commodiorem Etymologiam suppeditat, meritò cachinno suo relinquitur.

§. 3. Occurrunt etiã varia hujus vocabuli in omni linguâ Synonyma; Et ut de latinâ primùm dicamus, arbitratur *Wernerus d. l. (1.)* eundem potum à Virgilio Arvisum appellari in illo versu: *Ecgl. 5. vers. 71.* Vina novum fundam calathis Ariusia (sive ut alii legunt Arvisia) Nectar. Licet Interpretes cæteri ibi vina Chia intelligant, ab agro Chii Insulæ: cum quib. etiam transit. *Taubm. in not. ad d. l.* Wernerus tamen novitatis mentione movetur, ut

A 2

existi-

2 CAP. I. DE APPELLATIONE

existimet, Vina Arvisia, Cerevisiam ibi notare. Cur enim Virgilius, inquit, Vinum Malvaticum, jam à multis seculis inter præcipua & nobilissima habitum, novum Nectar appellaret? Quidni ergò existimemus, aliud omninò genus potûs Italiae ignotum, sed vini æmulum & suavitate saporis gratum, novo nomine Poëtam celebrare, & vino æquare, maxime, cum & deductionis ratio quadret, si Arvisium ab arvo derivaveris: potum nimirum non ex uvis expressum, sed ex frugibus terrâ natis excoctum, viniq; ἀνβαλλόμενον. Hactenus Wernerus.

§. 4. An Zythum idem sit cum Cerevisiâ nostrâ, etiam inter Medicos disputatum fuit. Multi enim utrumque potum ex hordeo factum aut tritico, eundem cum Cerevisia esse arbitrantur. vid. *Mathiolum comment. in l. 7. Dioscoridis c. 81.* At repugnat huic sententiæ *Ulpianus in d. l. si quis vinum. 9. versu, certè Zythum. de tritico, vino & ol. legat.* ubi Zythum & Cerevisiæ & Camo, sive, ut alii legunt, Kirmo opponitur. vid. *Dn. D. Sebizium d. l. aliterque Alciatum l. 1. præteritorum, in dictione Camum.* Licet enim Zythum fieret ex tritico & hordeo vel panico (ita legit *Cusacius 24. Observat. 39.* pro pane, quod vocabulum ibi vulgò habetur, cum nemo facile audiverit, ex pane Zythum confici: Panicum autem mel frugum notet. Nisi dicamus, designari eâ voce id, quod vulgò dicitur das Brodwasser) Cerevisia tamen non tantum ex frugibus ejusmodi conficitur, sed simul ex admistis lupulis, vel sorbis, vel arbutis. vid. *Hieronym. Mercurialem s. variar. 1.*

§. 5. Græcis etiam cognitum fuisse hoc potûs genus, tradunt illi, qui φονάσιον appellatum fuisse meminere; A Poëtis Pelusinus potus appellatur. vide *Hermolaum Barbarum l. 2. Coroll. 311.* ubi scribit, madescere aquâ fruges, donec solvantur in liquorem vino similem. Confer *Alciatum parergon. l. 1. c. 15. Forcatulum in penu juris c. 18.* Germanis vocatur Bera & Bira, voce Teutonâ, ut *Dn. Sebizius d. l.* censet: nisi & hîc Cererem in auxilium vocamus, vel ex Biber contractum Bier putamus; ut nomen Biriæ sit generale. vide *Vossium l. 1. de vitis sermon. c. 4. f. p. 21.* Alii à piro von der Birn deducunt, quod ex piris & pomis talis aliquis potus conficeretur. *Wernerus d. l. p. 71.* Haud dubiè ex hoc fonte Galli quoq; suum Biere s. Byrra, ut *Scalig. exercit. 87. & exercit. 157. sect.*

sect. 5. vocat, traxere. Cui, quoad literarum sonum affine est vocabulum la Biere, quod sandapilam vel feretrum significat.

§. 6. Quod si *Natali Comiti l. 19. hist. p. 413.* credimus, etiam vocabulum, Hops, Cerevisiam notabit: Sed rectè *D. Bitschius in comment. ibidem* arbitratur, confundere Comitem potum ipsum cum materiâ, ex quâ conficitur. Nam, ut antea dicebamus, Cerevisia est potus, qui ex hordeo & lupulo conficitur, vel potius ex Malto. Nam triticum vel hordeum primum per biduum aut triduum in aquâ maceratur, ut eluatur, humectetur & intumescat: deinde in pavementum siccumq; tabulatum transponitur, ut humorem imbibitum aliquatenus exuat, germinetq;: tum lento igne in officinâ pollentariâ in *Malshause* / quadantenus torrefit, vel aliter exsiccat: tandem in molendinum coniectum in farinam crassiorem confringitur, atque inde Cerevisia coquitur. *Dn. D. Sebizius d. l. 4. c. 3. §. 4.*

§. 7. Varias autem à diversitate causarum nanciscitur species & denominationes. Nam, ut mittamus eas, quæ à causâ Efficiente deducuntur, distinctiones (unde alia Cerevisia Optima Notæ censetur, alia sequioris. Optima notæ Rostochiensis, Brunsvvicensis, Zerveftana, Torgensis, Einbeccensis, Roterodamensis, Uratislaviensis, Dantiscana, Delphtentis, Eulburgensis, Paderbornensis. *Dn. Lansius in Orat. pro Germaniâ p. 66.* Sequioris verò Erfurdensium Slans, Lipsiensium Rastrum, Magdeburgensium *Silg.* vid. *Besoldum in thesaur. pract. vocs Bierbraven*) Medici à materia dividunt in simplicem & compositam s. conditam & Medicatam. Item in triticeam, hordeaceam, avenaceam, & ita porro. Denique à formâ & figurâ in tenuem & crassam, albam & nigram, atque ita porro. *vide Dn. Sebizium d. l.*

§. 8. Ultrò etiam aliis dispiciendum relinquimus, quibus primum Inventoribus suos Cerevisia natales debeat. Nobis enim non tam de cerevisia ipsa, quàm de jure cerevisiæ sollicitudo suscepta est. Certè *Ulpianus* quibusdam provinciis Romano Imperio subjectis jam dudum usurpatum hoc potus genus fuisse testatur *d. l. 9. de trit. vino & oleo legato.* Apud Germanos utique, eorumque confines, major Cerevisiæ, quàm vini usus semper fuit. *Wernerus d. loc.* Unde apud priscum Sophistam in ex-

cerptis historiae Gothicae legitur: Ministros exhibuisse Viatoribus Cenchram potionem ex hordeo, quam Barbari vocent Camum. *vid. Vossius d. c. 4. in f.*

§. 9. Enimverò cum copia vini, vel nulla, vel rarior esset, Majores nostri Cervisiâ defectum suppleverunt. *Wernerus d. l. Goldast. tom. 1. rerum Aleman. part. 1. fol. 201.* Quæ tamen nunc diversis in partibus Germaniæ, diversis etiam modis præparatur. Aut enim hordeum adhibetur solum, aut triticum solum, aut utrumque, sed non pari pondere. Hordeacea tamen Cerevisia frequentior est. Præparatur autem hordeum ad hunc usum accuratius, quàm Polenta apud Romanos. Primum enim (quod & supra tetigimus) maceratur aquâ, donec emollescat, & tumefactum dehiscat eâ parte, quâ gluma sese aperiente germen erumpit: planta è semine enascente: Id enim macerationis sufficientis indicium est. Inde aquâ exemptum congeritur in acervum, ut paulatim incalescat, sed tepore leni & moderato. Eo calore superflua humiditas ex madefactione contracta resolvitur atque exsudat, simulque latens & sopita granorum virtus excitatur, ut commoveat ac promoveat sese, protrusis tenuibus filamentis, mox in germen perfectum, nisi impediretur, excreturis. At tùm acervus tempestivè disicitur ac latè diffunditur, ut paulatim refrigeatur ac desiccetur. Atque ut citius effumet conceptus calor, & superflua humiditas dissipetur, agitur ex intervallis & vertitur. Ubi desiccatum est, torretur lento igne, ut duritiem mediocrem adeptâ, tundi molis atque comminui possit. Hoc modo præparata farina, Polenta propriè dicta, aquâ fervente perfunditur, rutilisquæ assiduè subigitur ac permiscetur, ut in omnes sese partes aqua diffundat, & inde vim omnem exsugat atque combibat.

§. 10. Porro hinc intelligere licet, cur Ulpianus *in d. l. 9. de tritico vino & oleo legato* Cerevisiam vini numero habere nolit. Licet enim in quibusdam regionibus & provinciis homines isthoc potu loco vini utantur. *vid. Besold. thesaur. pract. voce Bierbraven. Kloken l. 2. de arar. c. 12. n. 2.* Propriè tamen id vini numero comprehendi nemo idè affirmaverit, cum vinum sit, quod ex vineâ paratur. *d. l. 9.* Atqui Cerevisia non nascitur ex vineâ, sed ex

DISTINCT. CAUSIS & MODO CONFIC. CEREV. 5

sed ex lupulo & hordeo conficitur atque excoquitur. *vid. Menoch. l. 4. præsumtionum* 152. ubi numero 11. addit: Italos Cerevisia non uti, sed eam tam capitali odio prosequi, ut è suis doliis & cellis vinariis gravi indictâ pænâ eam proscripserint. Quò pertinet Juliani epigramma græcum in Cerevisiam Gallicanam olim lusum, quod aliqui sic verterunt:

Bacche quis? aut unde es? Tibi Bacchum iuro per ipsum,

Te minimè novi; sed Iove nosco satum.

Hircum tu, non nectar oles; sic Gallica tellus

Te flavâ è spicâ, vitu inops, genuit.

Ergo Te dicam Cerealem, non Dionysum,

Spicigenam potius & Bromon, haud Bromium.

*vid. Pontan. volum. 2. progymnasm. 30. p. 189. Leheman. l. 1. Chronic. Spi-
renf. cap. 20. p. 46.* Unde forte factum, quod in pænitentiali Ro-
mano inter cæteras coercitiones, quæ homicidæ injunguntur, etiam illud præcipitur, ut à potu vini abstinenceat, & tantum me-
diocri Cerevisiâ, Mittel-bier / utatur temperatè. *cap. interfecisti. 2.
ext. de Homicidio.* Sed Italis & Italiæ opponere plura regna possu-
mus, quæ potu hoc & utuntur & gaudent; cujusmodi sunt: Saxo-
nia, Westphalia, Belgium, Anglia, Dania, Suecia, Polonia, Bo-
hemia. *Kloken. l. 2. de arar. c. 11. n. 2.* Plures Gentes è Scoto allegant
*Barthius lib. 57. advers. c. 12. Et Speidelius in notab. Iurid. lit. B. c. 37. De
Lituanîâ Thuanus lib. 56. Hist. p. m. 943. has habet:* Vitibus regio,
propter cæli rigorem, ut & Polonia caret; sed populares birra,
atque Cerevisia ex aquâ, tritico vel hordeo & lupulo cocto utun-
tur. Atque utinam iterentur, nec ut vino alii abuterentur:
*Certè apud Saxonem Grammaticum l. 8. hist. Danic. legitur; Famem ali-
quando terris inductam bibacitate hominum, qui frumentum
Cerevisiæ insumerent; ita ut interdicto opus fuerit, ne frumenta
potui tali conficiendo corrumperentur. Cæterùm Cerevisiam
bonam sanitati valdè conducere: corruptam verò nocere, etiam
Historici observarunt: Sic enim post Münsterû Zacharias Theobaldus
part. 3. deß Hussiten. Krieges cap. 27. p. 150. scribit: durch das gerin-
ge Bier seyen nicht allein die Leuthe vmb das Geld / sondern auch vmb
ihre alte teutsche Stärcke kommen. Quin & calidam hunc in usum
& sanitati & potui parari, notum est. Dn. Freinshemius de potu ca-
lida*

Ad cap. 2.
ext. de Ho-
micid.

lida p. 47. Ex aduerso vinum nonnullæ Germanorum gentes, & imprimis Suevi, prohibuerunt terris suis importari, teste Cæsare *lib. 4. de bell. Gallic.* quod vires corporis vino debilitari & animas effœminari crederent. *v. Lehmannum d. cap. 24. pag. 39.* Ubi subinde refert; quemadmodum ab hac veterum credulitate, posteritas sensim desciverit, & vites passim conseruerit.

CAP. II.

De Jure Coquenda & braxanda
Cerevisiæ.

§. 1. His ita præcognitorum loco præmissis, uniuersum Jus Cerevisiarium in duobus capitibus considerabimus, quorum prius commoda, posterius onera exhibebit. Commoda in potestate Cerevisiæ, tum coquendæ, tum dividendæ contemplantur.

§. 2. Coquere Cerevisiam posterioris ævi Scriptores dixere braviare, bravire, vel etiam braxare à barbaro itidem vocabulo bravium, quod polentam das *Malz* / denotare scribit. *Vossius de vitis sermonus l. 2. c. 3. p. 184.* nisi malis à gallico *brasser*, quod *bräwen* oder *sieden* denotat, deducere.

§. 3. Coctio ista fit ad usum, vel privatam, vel publicam. Ad privatam rei domesticæ usum cuiuslibet licet Cerevisiam domi suæ coquere, siue is sit Nobilis, vel Plebejus, vel Clericus, post *Schradern* & alios à se citatos *Klokus l. 2. de arar. cap. XI.* *Bayrisch Land Recht. lib. 3 tit. 2. artic. 4.* von dem Biere / so ihm einer zu seines Hauses nothdurfft bräwen läßt. Unde etiam Constitutiones coctionem ad usum venditionis tendentem, prohibentes, clausulam tamen hanc continere solent: *Zedoch daß ihnen frey stehen solle in ihren Häusern zu ihrer Nothdurfft in Kässeln zu bräwen.* *Rauchbarus 2. quaest. 12. ubi de huius clausula vi exactè tract.* *Conf. Const. Brandenburgicam de Nobilibus part. 4. tit. 13. §. 4. ibi:* Wan die vom Adel in die Städte ziehen / haben sie vor Ihr Haus Jährlichen (doch daß sie nicht schencken vnd sonsten Bürgerliche Nahrung treiben) zwei bräwen

bräwen Bier. Zinse frey. *Item de Pastoribus d. part. 4. tit. 17. §. 4. nu. 4. ibi:* Nachdem auch esliche Pfarren auffm Lande ihres Freybräwens vnder schleiff gebraucht; so soll hinförder keinen Pfarzern in Stätten vnd auffm Dörffern/anders nicht/dann zu ihrer Nothdurfft ihr eygen Gestränck zumachen verstatet werden etc. *Quin imò si maximè quis promiserit, se nolle braxare Cerevisiam, neque ullum alium quæstum ad Cives pertinentem exercere; ad propriam tamen familiæ sustentationem, Cerevisiam braxare non prohibebitur, uti deciderunt Scabini Lipsienses contra Mollerum 4. semest. c. 17. ap. Hartmannum Pistoris observat. 49. Quod si quis talem Cerevisiam ex alieno hordeo coquat, propter artificium & industriam Specificationis; eam sibi acquirit, cum forma sit præstantior materia; imprimis illius rei, quæ ad pristinam speciem reduci non potest. l. 7. §. cum quis. De acquirend. rer. domin.*

§. 4. Coctio, quæ fit ad usum publicum, considerari potest tum materialiter, tum formaliter. Materialiter tum ratione Subjecti, tum ratione Objecti. Subjectum dicimus Personas, quibus Jus coquendi ad usum communem sive Reipub. sive populi competit. Enimverò, postquam placuit jus braxandæ Cerevisiæ, ut sic dicam, publicum, *vel saltem jus hanc facultatem concedendi, Regalibus annumerari* [*vid. Treutler. cons. 107. incipit. Auff der Röm. Kayserl. n. 2. ubi dicitur, das Bräw. recht oder Jus braxandi sey der orten Landes / da Sachsen. recht eingeführet oder gehalten wird / vor ein hohes Fürstliches Regal zu achten / so wol in den Stätten / als auch auff dem Lande. Quod regale sub angariis & parangariis comprehendi posse porro adseverat n. 5. Alii ad extraordinarias Collationes referunt, per notat Borchold. ad capitulum unicum, quæ sint Regalia n. 84. Unde etiam jus novas erigendi cautionas Cerevisiarias ad regalia refert Treutl. d. lo. n. 4. iteq; vectigal, quod venditione Cerevisiæ imponitur ib. n. 5.] his ergò hypothesebus suppositis, nulli privatorum licentiam coquendi in usum publicum Cerevisiam competere, facile consequitur.*

§. 5. Civitatibus autem hoc Jus antiquitus indultum est, vel expresso privilegio, vel tacitâ concessione. *So viel die Stätte betrifft / inquit Treutl. ibid. ist kein zweyfel / daß dieselbe das Bräw. recht anders nicht / als ex concessione Principis & provisione Juris*

8 CAP. II. DE JURE COQUENDI

Saxonici habent. Jure enim Saxonico fundatum hoc habent privilegium, ne intra milliare circumcirca coqui possit Cerevisia venalis. Landrecht artic. 6. l. 3. & ibi Zobel lit. a. sentent. post Weichbild. sub titulo: Ob Ed. Leute auff ihren Lehn-gütern mögen Bier bräwen oder außschencken lassen. p. 115. Ordinatio Provincialis Illustrissimorum Principum Ernesti & Alberti p. 18. Item Augusti sub titulo von bräwen / schencken vñnd anderer Bürgerlicher Handthierung auff dem Lande.

§. 6. Atque hinc sæpenumero decisum est, ne Nobiles quidem in suis prædiis hoc jure uti posse. Franciscus Pfeil volum. 2. consil. 202. n. 30. per rationes, quas inferiore capite afferemus, exceptione hæc additâ, nisi vel privilegio, vel præscriptione tale jus impetrarint, quos titulos Jure Saxonico intra duos menses probare tenentur. Carpz. part. 1. jurisprud. forens. constit. 16. definit. 92. Vel nisi feudum antiquitus hoc jure fuerit insignitum. Schraderus part. 2. de feudis partic. 9. pr. sect. 3. n. 67. Unde responsum est, in dubio Jus hoc potius ad Dominum feudi, quàm ad eum, qui Jurisdictionem in fundo habet, pertinere; cum Jus torrendi s. macerandi hordei, das Malzrecht / item potestas coquendæ Cerevisiæ, das Brauwrecht / per se nec superiori, nec inferiori, quam Dd. vocant Jurisdictioni, weder den Ober- noch Erbgerichten / necessariò cohæreat: adeoque si in fundo feudali Jus torrendi & braxandi antiquitus usurpatum fuerit, potius præsumatur inter pertinentias vel jura accessoria etiam hoc concessum fuisse. Treatler. consil. 2. incip. Es ist ein Berichte in einem Dorffe n. 4. & 22. per tradita Menochii lib. 3. præsumt. 99. per tot.

§. 7. Porrò hoc Jus braxandi non esse merè Personale; sed ipsis plerumque ædibus in hære & Possessorem sequi, sæpe constitutum est. vid. eundem Carpzov. part. 2. constitut. 5. definit. 6. nu. 7. quod ne pugnet cum eo, quod suprâ diximus, Jus hoc regalibus annumerari: discernendum est inter personam Jus hoc conferentem & accipientem: Nam respectu superioris, Regalibus; respectu inferiorum realibus Juribus accenseri potest. Ad eò a rei in hære censetur, ut separatim à Domo vendi non possit. Carpzov. part. 2. constit. 41. definit. 15. n. 6. scil. quia servitutes ac Jura realia semper prædio vel domui adhærent, ac in quemlibet Possesso-

ET BRAXANDÆ CEREVISIÆ: 9

Possessorem transeunt, nec ullo modo à prædio separari possunt. *l. pecoris. 4. de servitut. rust. præd. l. si mihi. 20. §. ult. l. cum fundo. 36. de servitut. rust. præd. Antonius Faber in Codice suo de Servitutibus & aqua definit. 2. Aliud fortè de usu juris dicendum.*

§. 8. In Bohemiâ Nobiles Jus braxandi ad usum publicum venditionis, nimia Civitatum parsimoniâ & obstinatione Ann. 1490. obtinuisse, his verbis commemorat *Zacharias Theobaldus part. 3. des Hufiten-Krieges cap. 27. p. 150. ibi: Anno 1490. begehrte König Uladislav von den Stätten ein Biersteuer zu Erhaltung seines Königlichen Hofes/ weil die Einkommen von Collin/ Rutenberg vnd Bergkloß allzugering/ seine Hoffhaltung damit zu erhalten. Aber die Stätte weigerten sich dessen/ mit vorkwenden/ daß es vnbillich were / daß Sie/ der dritte Stand allein mit diesem solten beschweret/ vnd die Höhern zween Stände verschonet werden. So wenderen die Herren vnd Ritter vor/ Sie bräweten nicht Bier zum Außschencken/ sondern nur für jr Haus. (quod notetur) Damals haben die Stätte den König erzürnet/ vnd den Höhern zweyen Ständen vrsach geben/ daß sie auch Bräwhäuser auffgerichtet haben. Addit etiam eventum: dardurch die Stätte sehr geschwächt worden; Aber den Herren vnd vom Adel that es gar recht / Ihr Getreyde zuvertreiben vnd hoch zubringen. Hactenus Theobaldus.*

§. 9. Sollicitè autem cavere debent Cives, ne alii, qui Jus braxandi non habent, illud usurpent, & in possessionem vel quasi veniant. *vid. Borchold. conf. 2. quin etiam ex unico actu hanc facultatem acquiri, nonnulli existimant, per cap. cum Ecclesia. 3. & c. cum olim. 7. De caus. possess. & propriet. Cravetta conf. 124. n. 9. Coras. in tr. de Sacerdotio sub rubr. de quasi possession. conferendi. c. 5. n. 3. Cephalus consil. 170. n. 52.*

CAP. III.

De Jure dividenda Cerevisia.

§. 1. Sed quia quæstiones istæ plerumque in Jure vendendi recurrunt; jam rectè de illo dispiciendum venit; Et cum modò dixerimus, Jus braxandi Civitatibus principaliter reser-

vatum esse, ut inde aliis succurri possit: Communiter conclusum est, etiam commercium hoc & Cerevisiæ venditionem, Civibus tantum relinquendam esse. Licet enim venditio, æque ac cæteri contractus, sit Juris Gentium *l. ex hoc jure 7. de l. & l. atq; idem Contractus hujus commercium nemini sit interdendum. l. in hu. 2. C. de prædij & omnibus rebus Navicularior. & in re suâ locoq; cuilibet commodum liceat quærere, arg. l. fluminum. 24. §. ult. & l. Proculus. 26 de damn. infect.* Quod jus cuique Dominorum illibatum est relinquendum. §. ult. *Instit. de his qui sui vel alieni juris sunt.* Unde etiam Ludolphus Schraderus *conf. 44. contra Schurfium disertè definit: Licere omninò Nobilibus Cerevisiam conficere & vendere.* Regulariter tamen contraria sententia, ut usu recepta est, sic etiam fortius defendi posse videtur, 1. per text. in *l. Nobiliores. 3. C. de Commerciis & Mercat.* ubi dicitur, Nobiliores Natalibus & honorum luce conspicuos & patrimonio ditiores omne mercimonium, quod Urbibus perniciosum est, omittere debere: additâ ratione, ut inter plebejos & Negotiatores facilius sit emendi vendendivè commercium. Congruit textus in *l. ne quis. 6. C. de dignitatib. l. 12.* Et sanè cum inferioris sortis homines superiorum dignitatum functiones minimè atrectare debeant, æquam vicissim est, ut nobiliores etiam abstineant ab Operis vilioribus. Pfeil. *d. consil. 202. n. 34. & seqq.* Adde, quod Civium hæc potissima sunt commercia. *Die Stätte sind vnter andern auff Backen vnd Brâwen, als gemeine Bürgerliche Nahrung vnd Handhierung gewidmet.* Ergò ab aliis istæ Commoditates Ipsis non debent intercipi. *arg. l. unica. C. de Pistor. id. Pfeil. d. l. n. 42.* ubi plures rationes prolixè deducit.

§. 2. Nec sufficit responsio Schraderi *d. conf. 44. n. 16. cum ait: licet Nobilibus prohibitum sit, respectu dignitatis personæ Cerevisiam coquere & venalem exponere; non tamen prohibitum esse ratione fundi, ut fortè per alios Utilitatem talem ex fundo capiant: cum is, qui fructus ex agris suis percipit, facultatem liberam habeat, vel eosdem sic vendere, vel in aliam formam aut speciem mutatos.* Neganda enim est consequentia, cum aliud sit, fruges ex fundo natas vendere, & sic re suâ frui; Diversum autem sit, ex frugibus Cerevisiam coquere, atque sic divendere:

Cum

Cum illud sine vili fiat ministerio, & operâ veluti fabrili. Ac cum Nobilibus interdicitur talis distractio, non possunt in fraudem legis eam per alios exercere, ne plus in alios conferant, quàm ipsimet habent, *l. observare. 4. § 6. vers. Est enim perquam absurdum. de Offic. Procons. l. si. Pater. 22. ff. quæ in fraudem Creditorum Pfeil. d. cons. 202. n. 46.*

§. 3. Planè, si Nobiles longè à Civitatibus remoti sint, pleniore potestate uti solent, sic, ut Cerevisiam non in familiæ tantùm suæ, sed & subditorum usum coquere, & per suos Dispensatores & Caupones Schencken vnd Birthe vendere consueverint: quasi ita Civitatibus non æquè officiant, ac Cerevisiam non cuiusvis promiscuè, sed rusticis tantùm suis & agricolis, tanquam prolixæ familiæ quadantenus membris, dispensare videantur. *vid. Berluch. 1. decis. 1. incipit in Ordinationib. num. 2. ubi ait: prohibitionem istam non tantùm in dedecore Nobilitatis, sed vel potissimum in detrimento & pernicie, quæ Urbibus hinc inferatur, consistere. Carpz. part. 2. Constit. 6. definit. 4. Quod si maximè Nobiles Jus coquendi & dividendi Subditis titulo aliquo acquisierint, non tamen extra pagi districtum licebit illis hoc jus exercere; uti porrò definitum legitur ap. Berlichium decis. 21. fin.*

§. 4. Sed quid si consuetudine in aliquâ provincia introductum sit, ut Nobiles etiam Cerevisiam coquant, aliisque promiscuè vendant, uti supra de Nobilibus in regno Bohemiæ habitantibus enarravimus *c. 2. §. ult.* Ne sic quidem Nobiles rectè excusari, arbitratur *Klok d. l. 2. de arar. c. 11. n. 9.* quasi Negotium, quod probrum suâ naturâ continet, non possit consuetudine probari, honestumque constitui. Constare autem vel ex jure Civili, quod Coquorum artificium vile atque servile fuerit. *arg. l. legatus servus 65. §. si unus & l. servus Vrbani 99. de leg. 3. Iulius Firmicus l. 3. de Astronom. c. 3.* Cui tamen hac in parte vix subscribere possumus, cum consuetudo vim legis habeat *l. 32. pr. & §. 1. de ll.* Ita ut priorem legem etiam abrogare possit. *§. 11. l. de l. N. G. & C. §. 3. Instit. de legit. agnatorum successione l. 1. §. 1. C. de caducis tollendis.* Certè facilè excusationem præstet *Novella 154. glossa ad capitulum venerabile. verbo migravere, extra de consuetudine. Reinking. de regim. 2. class. 2. c. 9. n. ult.* Unde Consuetudo facere dicitur ex illicito li-

citum. Bartolus in l. fugitivus. §. ap. Labeonem. de Edictio Edicto. Cravetta consil. 145. n. 12. Roland. à Valle consil. 150. Et introducere posse, quicquid privilegio potest concedi. Oldradus consil. 172. incipit, quia omnes. Anchoranus consil. 50. incipit Consuetudo, & quicquid per præscriptionem introduci potest: post Federicum de Senis, Cardinalis Tuscus tom. 2. lit. C. consil. 809. Ideoque Consuetudo Patriæ etiam veniet attendenda. l. quod si nolit. 31. §. quia assidua. 18. de Edictio Edicto. Carpzov. part. 2. consil. 46. definit. 17. n. ult. Nec coctio ista aut venditio probrum aliquod naturale continet, ut consuetudo in illud nihil possit. arg. l. 42. de V. S. Unde nec Nobilitati distractionem istam officere, si privilegio aut investiturâ jus hoc obtentum sit, arbitramur cum Limneo lib. 6. de jure publ. c. 5. n. 79.

§. 5. Sanè illa Usurpatio minùs est laudabilis, quando Nobiles ejusmodi rusticos suos vel invitos cogunt, ut Cerevisiam qualem qualem emere teneantur, nec aliâ quærere, aut sibi comparare pro libitu possint. 1. Quia plura singularia & exorbitantia sic cumulantur, si Nobiles ad usum venditionis, coctioni tanquam artificio, turpis lucri causa, addicti sint, & eum in finem subditos ad emendum cogant: At duo vel plura singularia exorbitantia non debent cumulari. l. 1. Cod. de dotis promiss. Baldus 2. consil. 275. n. 9. & seqq. Pruckm. 1. consil. 10. n. 69. Berlich. 1. conclus. 53. num. 32. 2. Quia sic Nobiles non tantùm Negotiationem, sed, quod magis est, etiam Monopolium exercerent. contra l. unic. C. de Monop. & conventu Negotiatorum. 3. Quia contra hanc coctionem pugnant omnes rationes, quæ contra molendina bannaria solent adduci: nisi prohibitioni isti, vel potius impositioni, rustici, per longissimum tempus ultrò acquieverint. vid. Hering. de molendinis quest. 11. n. 50. Aliud tamen dicendum fuerit, si ipse Princeps sive Magistratus superior, qui regalia habet, rusticos edicto monuerit, ut Cerevisiâ patriâ contenti peregrinam non advehant; quemadmodum de tali edicto disserit Schepliz. part. 4. Consuetud. Brandenburg. tit. 17. §. 5. ibi: Würden auch die Rârthe in den Stätten erfahren / daß die Crüger oder Bawren auff dem Lande / vber des Landes Fürsten Verbott / Bier aussers Landes holen vnd führen; Sollen sie ihnen das Bier zu nehmen macht haben / vnd die helfre desselben dem Lands Fürsten lassen zu kommen; die ander helfre aber vor sich behalten.

§. 6. Ju -

§. 6. Judicari ex hactenus dictis potest, quemadmodum illa Controversia determinanda sit, quæ in Nobili quodam Ducatu per multa lustrâ Subditos & Principem collisit: In quâ cum D. Rudolphus II. rescripsisset: inter Principes & Magnates braxatione ad publicum venditionis usum æquè ac alias negotiationes non solum inusitatas, sed & quadantenus dedecoras, vel cum dedecore conjunctas esse, *sub dato Praga Anno 1579. Goldast. tom. 2. der Reichsstatuten. p. 326.* Respondit illustrissimus Princeps 30. Octob. ejusdem anni: Arbitrari se, quod sibi & aliis, fructus soli sui, hordei, lupuli & ligni in usum & Utilitatem suam, quacunque commodâ ratione convertere æquè licitum sit, atque illis, qui vinum in suo solo natum divendant. *In actis Brunsvvicens. part. 1. n. 49. & 509.* Repetenda enim tunc (1.) distinctio, utrum Jus braxandi consideretur ut Regale, cujus exercitium sub onere vectigalis aliis concedatur, eoque modo Magnatibus rectè tribuitur: vel ut Jus reale privatam utilitatem prædii concernens; ubi Imperatorio rescripto meritò locus relinquatur. Licet enim venditio vini non improbetur: modus tamen ab Imperatore taxatur, si nempe Magnates Ipsi Tabernas Cerevisiarias, *Schencken vnd Bier-Häuser* erigere velint, & ita emolumentum Civibus & Civitatibus eripere. Nec eadem est (2.) vini, quæ Cerevisiæ ratio, *ut supra ex l. 9. de trit. vin. & ol. leg. respondimus.* Siquidem vinum ferè nullum usum habet, quàm bibitionis. Quod si ergò solum tuum plus vini ferat quàm familiæ usus requirat, non veterberis illud egenti vendere, ne fructus fundi tui pereat. At fruges per se vendi possunt: E. non opus est, ut egregiæ personæ operam suam & ministerium contra decus & dignitatem, solius lucri causa, huc vertant, & inferioribus, sepositas, Jure vel more utilitates præripiant. *confer trad. Klockenii de contribut. cap. 12. n. 265. & seq. ubi ait: Negotiari eum dici, qui merces acquirat eo animo & destinatione, ut easdem integras iterum lucri gratia vendat: adeoque Clericum vel Nobilem, qui vinum, oleum, frumentum reliquosque fructus in agris propriis natos, ad communem usum distraxerit, negotiatorem non posse appellari, concludit.*

§. 7. Similis disceptatio, superiori seculo, mota fuit inter Civitates Misniæ & Thuringiæ ex unâ, & inter Nobiles eorum que

rumque subditos ex parte alterâ, vom Malzmachen/ Bierbrawen vnd zu verschenden Gerechtigkeit. Cum enim Civitates & Cives, s. ut vulgò vocant, Civitatenles, quererentur: Daß die Handthierung des Bierbrawens vnd verkauffens denen vom Adel vnd auffer der Statt wohnhaffrigen nicht gebühre. *p. d. l. nobiles. 3. C. de Commerc. & Mercat.* Sintemal das Bierbrawen auff den Kauff vor Bürgerliche Handthierung geachtet vnd gehalten werde / deren sich die vom Adel vnd dero Vnderthanen gar von alters hero enthalten müssen. Nobiles autem exciperent, das Malzen vnd Bräwen ein actus licitus & Jure Gentium cuilibet permissus sey. Neque opponi posse *d. l. 3. Cum Nobiles hordeum non aliunde coëmant, sed ex suis agris perceptum coquant, eoque non minùs liberè uti possint, atque si lac, caseum, butyrum ac vinum venderent. Nec impedire se Cives, quò minùs bona rustica emant, & commoditatibus eorum fruantur.* Cumque Civitates iterum replicarent: Jus Gentium specialioribus populorum moribus subinde fuisse immutatum, atque adeò Juris Civilis sanctione ad usum cujusque populi aptatum, & nominatim Nobilibus prohibitum esse, ne pernitiôsa Urbibus commercia instituant: sed sua officia obeundo efficiant, ut facilius sit emendi vendendive commercium: Quæ ratio etiam duret, ut cunq̃ue Nobiles hordeo proprio utantur: Maximam enim frumenti partem à Nobilibus & Rusticis coëmédam esse, unde notabilem utilitatem percipiant: Cæterùm, ut ex lupulo & hordeo Cerevisia coquatur, operæ fabrilis esse s. vilioris artificii, quod Nobiles minimè deceat: Vnd sey mit Milch vnd Weinbeeren ein vngleich ding; sintemal beydes verderblich / vnd nicht also auff den Boden geschüttet / ohne schaden versamlet / vnd mit rath verkauffet werden könne / wie die Gersten / sondern die Noth vnd Natur gehe dahin / daß man auß Milch vnd Rohm Käse / vnd auß den Weinbeeren Wein ohne einigen Zusatz / & sine mutatione speciei mache. Atque, ut Nobiles, licèt lanâ ovium præpolleant, pannum tamen conficere, tingere, & ad alios deinceps usus aptare non possint aut debeant. Quemadmodum nec pelles ovium, vaccarumque præparare, & Usibus Civium accommodare. Ita etiam non sequi, Nobiles hordeo ditescere. E. Cerevisiam coquere & vendere posse. Et quæ alia
hinc

hinc inde disputata reperiuntur. Tom. 2. Illustrium cons. à Wolfgango Richtero editorum cons. 38.

§. 8. Jcti Tubingenses eodem consilio n. 36. p. 429. responderunt: Daß der Ritterschafft vnd denen vom Adel / auff ihren Rittersitzen Malz zu machen / Bier zu braven / vnd desselben / vber ihren gewöhnlichen Hausgebrauch / gewinß halber zu vertreiben / auch von der Gersten vund Hopffen / die ihnen selbst erwachsen / oder von ihren Bawren zur Zinse geben worden / nicht gezieme noch gebühre. 1. Quia Civitates onera Reip. graviora ferant, unde ipsis etiam præcipua quædam commoda relicta sint, cum 2. ex adverso Nobilibus multæ seorsim prærogativæ sint concessæ, eo fine, ut à vilioribus functionibus abstineant *l. ne quis. 6. ibi.* ne quis ex abjectis officiis, vel deformibus ministeriis, vel stationariis, omnique officiorum face, diversisque partibus turpibus lucris, aliquâ frui dignitate pertentet. *C. de dignit. 3.* Quia ignobiles reputentur, qui vile officium exercent, *gloss. in verbo ignobiles, Can. qui contra. 32. c. 24. quest. 1.* 4. Nec alioqui differentiam fore inter actus Nobilium & plebejorum; cum tamen absurdum sit, duplici aliquem jure censi, *arg. l. Eum qui ades 23. de usucapionibus l. senium 3. C. qui testa. facere possunt.* Cum & rerum & nominum fœda hinc oritura sit confusio. *l. ult. C. de legitimâ tutelâ l. consulta divalia 23. C. de Testament.* Et absurdum censeatur promiscuis actibus rerum turbari officia. *Bartolus in d. l. 6. C. de dignit.* Nec dici posse, Commercia esse Juris Gentium, adeoq; nullo modo inhibita: siquidem publicâ populorum necessitate exigente, variis ex causis inhibitioreperiatur inducta *l. 2. C. quæ res exportari non debeant. t. t. extra ne Clerici & Monachi.* Quemadmodum ex adverso Negotiatoribus interdicitum est, ne militent. *t. t. C. Negotiatores ne militent.* Et quæ plura ibidem in hanc sententiam adferuntur.

§. 9. Quid si verò Nobiles alicubi diutinâ usurpatione nitantur? Ne hanc quidem proficere, jam supra indicatum est, & prolixè deduxerunt Jcti Ingolstadienses *d. vol. 2. cons. 39.* Cum enim Mercimonium istud Nobilibus interdicitum sit, apparet, eos esse in malâ fide: si maximè diu illicito hoc negotio gavisi sint. *cap. ult. de jurisdic. l. bona fidei. 109. de V. S.* Maximè cum actus Cerevisiæ coquendæ & vendendæ non sit continuus, non enim ita &

C

vendi-

Q.

venditur & coquitur Cerevisia; sicut continuè currit aqua in aquæductu: Ita Ingolstadienses d. loc. n. 22. Nec contra Remp. præscribitur regulariter, tempore minori, quàm spatio 30. annorum; saltem juxta *Speculum Saxonicum l. 1. artic. 39*. Imò, in his, quæ contra publicam utilitatem fiunt, ne hæc quidem præscriptio locum habet, *l. præscriptio 6. C. de Operibus publ.* [sed demum centenaria *l. ut inter 23. Cod. de Sacros. Eccles.* quam allegare voluit *Wesemb. in parat. de usurp. & usucap. n. 7.*] Utcumque secus sit in his, quæ non omninò tendunt ad Reip. perniciem & destructionem, ut in *l. omnes. 4. C. de præscriptione 30 vel 40. annorum*. Et posito, præscriptionis exceptionem posse probari: tamen restitutioni locum fore concludunt Domini Ingolstadienses d. *consil. 30. n. 33. per l. Remp. 5. C. de iure Reip. lib. 11. tit. 39.* Quorum sententiam hæcenus nostram facimus, nisi intercesserit prohibitio, & eà non attentà processerit usucapio, cui status deinceps acquieverint. Et sic consuetudo provinciæ Universalis majorem in hæc causâ vim habet, quàm singularis præscriptio.

§. 10. Atq; hæc de concessione tacitâ, quæ ex diutinâ usurpatione vel consuetudine inducitur; sequitur expressa, quæ vel est generalis vel specialis. De speciali illud quæsitum scio: Si Princeps alicui Nobili vel Clerico concedat jus constituendæ tabernæ eine Schenckstatt auffzurichten; an ea vicinis Civitatibus præjudicet, ita, ut se tali novo operi nequeant opponere? Negavit id *Iohannes Fichardus*, cum à Reverendissimo Ordinis Teutonici Magistro in consilium adhiberetur, *consil. Germ. 51. incip.* Es hat vor etlichen Jahren etc. Cum enim Domus Teutonica zu C. molendinum zu J. propè C. situm emisset, & desuper An. 1480. privilegium impetrasset eine offene Schenckstatt, wann sie wolten/ daselbst auffzurichten: Id verò Ordo per 90. annos omisisset, ac post hunc temporis decursum successores demum attentarent: Civitas C. Ordini sese opposuit inter alia obtendendo, clausulam privilegii: männiglich an seinen Freyheiten vnd Rechten unvergreifflich vnd ohnschädlich. Jam autem novum id opus juribus suis officere: Es wolle obberührter Baw vorhabender neuen Schenckstatt der Statt, an ihren Erb. schenckstätten auch gemeiner Statt nutzen/ zu mercklichem Nachtheil gereichen etc. der Rath solches nicht wissen zugestatten.

gestatten. Sunt equidem, qui tradunt, clausulam (salvis juribus) non operari reservationem, quoad expressa in Comitibus Principum, sed tantum, quoad omissa. *Barbos. in clausul. verb. salvis. 144. n. 1. de super allegans Nattam 2. conf. 40. n. 7. f. quasi etiam generalis non corrigat, quod specialiter est dispositum l. quoties 10. C. Famil. Ercif. Natta d. loc. n. 8.* Traditio tamē hęc vera est de concessis, non de separatis aliorum Juribus. *vid. Barschampium in radic. claus. c. 22. n. 24.* Nam imò, si maximè hęc etiam in privilegio expressa non fuerit, tamen subaudienda veniet. *lason in l. ult. n. 19. de const. Princip. Innocent. in cap. cum dilecti 6. de Donat. Princeps enim intelligitur velle, quæ sua jura voluit. l. ex facto quaritur, & ibi gloss. de vulg. & pupill. subst. Fichard. d. loc. n. 7.* Jura autem sic disponunt, ut quilibet in suo facere possit, quod sibi prodest; Caveretamen debet, ne alteri noceat. *l. 1 §. iidem aiunt 11. de aquâ & aqua pluvia arcenda. l. 2. aft. §. 5. inf. Eod. l. 2. §. meritò. Ne quid in loco publico.*

§. 11. Sed quid de Conessione Generali dicemus, An scilicet consuetudine provinciæ existente, ut in pagis etiam Cerevisiam coquere liceat, fundo sub generali feudi titulo concessio; An, inquam, etiam Jus hoc braxandi ad usum communem licitantium comprehendetur? *Treutl. post disputationem prolixam consil. 117. n. 4. denique sic concludit: So viel das Bräu-recht auff dem Lande betrifft / sey solches vnter der gemeinen concession eines Lehen. oder Land-gutes gar nicht begriffen / cum regalia & similia, quæ majoris momenti sunt, nequaquam veniant in concessionem generalem; adeoque porro definit, officinas & tabernas neminem erigere posse: Es könne keiner Mühlen / Bräu- oder Bier-Häuser auff dem Lande auffrichten / nisi cui id specialiter fuerit concessum, aut nisi quis diutinam possessionem sive præscriptionem queat docere. conf. cap. qui ad agendum 4. de Procurat. in 6. G. Anton. d. f. 5. §. 3.* Alii tamen generali concessione feudi, etiam jura molarum & tabernarum cerevisiarum venire arbitrantur: *Hering. de molend. quest. 19. n. 1. & quest. 35. n. 6.* nempe si jam antea in feudo fuerint, & feudum cum omnibus pertinentiis alicui sit concessum:

Nos autem quærimus de officinis & tabernis de novo instituendis.

CAP. IV.

*De Jure Civitatisium sive Civium singu-
lorum circa coctionem & distractionem
Cerevisia.*

§. 1. Demonstravimus hactenus communiore ferè cal-
culo Jus braxandæ & vendendæ Cerevisiæ Civitatibus & earum
inhabitoribus præcipuè, saltem jure consuetudinario adscri-
bi. *vid. Bornit. de rerum sufficient. tract. 2 cap. 16.* Sed nec in Civitati-
bus vaga & promiscua facultas cuivis civi aut incolæ competit.
Quamvis enim de jure communi cuivis pro libitu emere & con-
ducere ædes liceat, in iisque ea exercere, quæ quisque didicit,
*post Iohannem de Amico consil. 104. n. 2. Cothmannus vol. 3. cons. 93. incip.
vulgò dici solet. num. 66. p. 306.* Solis Doctoribus & Professoribus
hâc facultate munitis, ut Fabros, Vietores, aliosq; Opifices, stre-
pitu quodam artem suam exercentes à vicinarum ædium em-
tione aut conductione prohibere & arcere queant. *arg. l. unica in
f. C. de studiis liberalib. Urb. Rom. Colerus part. 1. de processibus executivis
cap. 4. n. 8.* Attamen plerorumque locorum statutis introductum
est, ne quis, sine consensu Vicinorum aut Magistratus, eas artes
atque Opificia in ædibus suis instituere aut exercere possit, quæ
non sine periculo exercentur. Niemand soll von neuem bra-
wer / Schmid / Töpffer / Sâhnhâuser etc. anrichten / ohne seiner
Nachbarn willen. *Vti habet Jus Lubecense lib. 3. t. 12. art. 12.* Cum enim
ex promiscua ædificatione talium officinarum facilè confusio
oriri possit, & ingens Reipub. periculum attrahi: non immeritò
promiscuæ ædificandi libertati frænum est impositum. *D. Mæ-
rius in comment. ad d. artic. 12. n. 4 & 5. Reformatio Francofurtens. part.
8. tit. 5. §. 5.* ubi etiam alia coarctationis ratio affertur, ibi: *Die
Brâwhâuser belangend / nachdem dieselben in furhen Jahren in gu-
ter anzahl allhie in dieser Statt / wider alt herkommen / haben zugenom-
men: Dieweil darinnen ein merckliches Brennholz / so gemeiner
Bürger schafft zu anderm ihrem nothwendigem Gebrauch abgehert /
verödet*

verboten wird: So ordnen und wollen wir/ daß fürhin keine neue
Bräwhäuser mehr angerichtet/ noch auch zugelassen werden/ sondern
allein die jenigen/ so allbereit bewilliget vnd im Wesen seyn/ bleiben
sollen.

§. 2. Unde domus ejusmodi privilegiatae majori vendun-
tur pretio, maximè si privilegium perpetuum sit, adeoq; reale, post
Carpz. Mayus d. art. 12. n. 9. Aliquando tamen Principes etiã Perso-
nis tantum certis hæc privilegia cōcedunt: quemadmodum *Mode-
stin. Pistor. part. 2. q. 65.* refert, Ducem Henricū cuidam Doctori vnd
seinem nechsten nachkommenden Besizer/ ob auch Ihr einer oder sie
beyde solch Hauß förder verkauffen würden/ bey ihrer beeder Lebzeiten/
privilegium seu jus coquendi quinque Cerevias (nam & nu-
merus hodiè in statutis definiti solet) singulis annis per se vel
per alium, welchem es ihr einer gönnen würde/ concessisse; addit-
que, Doctorem decessisse, relictâ filia & Uxore: Post mortem Do-
ctoris viduam ipsius ædes per aliquot annos possedisse; Postea
easdem pervenisse in manus filia: Tum verò quaesitum fuisse, *an
filia eo iure braxandi porro uti posset?* Respondisse autem Scabios,
Privilegium hoc ad filiam, tanquam tertium Possessorem non
extendi, sed extinctum fuisse in personâ viduæ, quæ fuerit der
nächste nachkommende Besizer.

§. 3. Sed quid si vidua unâ cum liberis ædes possederit?
Tum verò cæteris decedētibus, vel sola ista filia privilegio hoc ex
clausulâ præmissâ gaudebit. (1.) Quia cum plures possident, vi-
dentur omnes habendi loco unius personæ, & sic unius Possesso-
ris, *l. cui fundus 55. de condit & demonstrat.* Nec per mortem unius
vel alterius ipsa Possessio mutata videri potest, cum in personâ
ipsius nullus actus naturalis intervenerit, per quem de primâ
possessione destitisse & novam acquisivisse censeatur; quemad-
modum etiam jus collegii in uno retinetur, *l. sicut 7. §. ultim. in f.*
Quod cujusq; Univers. Et ita definivit cum *Badhorno Collegium Scabi-
nor. ap. eundem Modestinum Pistoris part. 3. quest. 111. n. 3.*

§. 4. Alibi planè egregium & peculiare genus Nego-
tiationis censetur Jus istud braxandæ & vendendæ Cerevisiæ:
Quam negotiationem alii exercent vendendo Cerevisiam minu-
tatim, alii per dolia aut per aversionem, mit Lasten oder halben La-
sten:

sten: qui posteriores Negotiatoribus mangoniis & pantapolis adnumerantur. *Iohan Sandeus lib 5. Decis. Frisic. tit. 6. definit. 2. p. 560.* Pertinent autem horum Ordinationes Cerevisiarum, v. gr. de materiâ Cerevisiæ, was vor Früchte zum Bier gebraucht werden sollen. *vid. Bährisch Landrecht d. part. 3. lib. 2. artic. 7. ibi: Es sollen auch bey Einsetzung des Bräuens zu jedem Biere keine andere Früchte, dan allein Gersten / (alibi etiam alia frumenta adhibentur) Hopffen vnd Wasser / nicht aber Kräuter vnd Samen genommen vnd gebraucht werden. Item quo tempore Cerevisia coqui debeat. d. Const. art. 5. Wie vnd wann das Sommer- vnd Winter-Bier gebräuet werden soll. Item quod Cerevisia ante venditionem lustrari debeat, art. 1. § 8 & 9. cum similibus aliis. conf. ex statutis Hamburgensibus Anno 1504. sancitis, articulum 36. Von Sazunge des Maltes: Incip. Ein jeder Bräuer ic. It. artic. 38. vom Hopffen. artic. 39. vom Bräuen vnd weme sonst zubräuen ziemet. art. 40. von Erlaubnuß zubräuen. art. 41. von fremdem Bier außzuschicken.*

§ 5. Cæterum de cerevisiæ pretio etiam quæritur, An illud venditori liceat augere atque intendere? Equidem, si Cives inter se paciscantur, ne quis Cerevisiam vilius statuto pretio vendat; habent vicini actionem *ex l. unic. pr. C. de Monopol.* Cæterum, si affirmativè pactum vel statutum concipiatur, ut liceat carius vendere, defendi id posse tradit *Iohannes Ferrerius Montanus vol. 1. consil. Marpurg 1. num. 12.* Cur enim non liceat Civibus in Cerevisiâ suâ, quod quibusvis Mercatoribus in suis mercibus? Quibus etiam jura permiserunt in pretio Emtores hæcenus circumvenire. *l. in causis 16. §. idem Pomponius 4 de minoribus. l. 22. §. 3. Locati.* Consuetudine hominum vetustissima *arg. l. 8. C. de rescind. vendit. Merenda lib. 1. controvers. cap. 33.* Maximè autem, si rustici vaccas, oves, sues, boves, ova, butyrum, frumentum & alia, multò pluris, quàm à Majoribus factum sit, vendant, inique desiderant, ut Cives Cerevisiam suam, juxta pretium antiquitus constitutum, distrahât: cum legibus disertè cautum concessumve sit, quod quisq; juris in alium statuerit, ut ipse eodem jure utatur. *l. 1. Quod quisq; juris. id. ibid.* Cæterum à pretio publicè statuto non licebit singulis Cerevisiariis recedere. Licèt enim privatus privato non possit legem dicere, quam in venditione rei suæ observet;

argum.

argum. l. nemo 9. C. de iudiciis. Magistratus tamen potest d. l. 9. ibi
 prater Proceres vestros. Decian. lib. 5. de crimin. 6. 11. n. 7. & cap. 14. n. 4.
 Ut sanè multis in locis talia statuta extant. vid. Scheplizium in con-
 suetud. Brandenb. part. 4. tit. 17. §. 4. num. 5. pag. 510. ibi. der Rath in
 Stätten soll bey vermeydung Churfürst. Gn. Straffe auff sich ha-
 ben / daß die Bräwer das Bier kräftig vnd gut machen / vngesähr-
 lich von 24. Scheffeln 14. Thonnen auff das höchste / vndd soll die
 Verkaufung oder der Aufschlag des Bieres nach billichem werth des
 Gersteninkaußs angestellet werden / als wann der Scheffel Gersten
 gilt 7 ſgl. die Tonne Bier vñ 20 ſgl. gegeben vnd verkauffet werden;
 vnd also fortan weiter / so oft der Gersten. kauff vmb einen Gro-
 schen steigt / soll auch die Tonne Bier vmb 2. Groschen gesteigert
 werden.

§. 6. Pertinet huc etiam quæstio, an peregrinam quoq; Ce-
 revisiam civibus importare & divendere fas sit? Licet a. Emtio.
 venditio sit ex genere permissorum. argum. l. 28. §. 2. Ex quib. caus.
 maj. l. 43. §. 1. De Procurat. Et Præses Provinciæ curare jubeatur,
 ne aliquis licitâ negotiatione prohibeatur. l. 3 §. 4. De Offic. Præsîd.
 Ex magnâ tamen causâ importatio & divenditio peregrinatum
 mercium ab his, qui supremam in Repub. potestatem tenent, ex
 usu Reipubl. potest interdici. l. 2 & t. t. C. quæ res venire non poss. l.
 11. C. de vectigal. Cutac. in recit. ad d. tit. C. quæ res export. non deb. Eo-
 que argumento solent etiam Edicta fastineri, quibus peregrinæ
 Cerevisiæ importatio & distractio privatis prohibetur & interdi-
 citur. Henning. Hammel. de Action. c. 44. n. 6. conf. sup. c. 3. §. 5.

C A P. V.

De annexis Oneribus.

§. 1. Et hæc quidem ad commoda Juris Cerevisiarii
 possunt referri. Sequuntur jam onera. Nisi quis de contrariis
 primum dicendum esse hoc loco putabit, qualia sunt omnia, quæ
 abusum hujus Juris continent, & ex superioribus ferè colligi
 possunt. Pertinent eodem nimia horum privilegiorum exten-
 siones, veluti cum Magistratus Oppidani Civibus interdiciunt,
 ne Cau-

ne Cauponas alibi existentes invisant, sed suæ Civitatis hospitiiis utantur. *vid. post Petrum Ancoranum, Iasonem, Socinum, & alios Hartmannum Pistoris observat. 12. num. 4.* Ita mera Tyrannis & aperta injustitia est, si Nobiles frumentum Subditis pro exiguo pretio extorqueant, & vicissim Cerevisiam malè coctam illis obtrudant. *vid. Balduin. casib. conscient. l. 4. c. 6. §. 1. alii. Balthasar Henckel de bello Suecico p. 160.*

§. 2. Sed de oneribus pauca addenda sunt. Respiciunt illa vel Fiscum vel privatam. Fisco multa ad crescunt compendia, tum ex Cerevisiæ præparatione, tum ex ejusdem venditione. Ex præparatione 1 quando Magistratus peculiare extruxerunt ædes, in quibus polenta conficitur vel phtisana, das Malz oder Darrgelt. Deinde quando Sartaginem vel ahenum publico nomine subministrant, das Pfannen- oder Brawgelt. *Cass. Klocken. 2. de arar. cap. 11. n. 13.* Denique de Cerevisiâ etiam certum vectigal præstandum est. *die Trinckstewr. id. Klocken. de contrib. c. 1. n. 231.* Dann wann einer zum Exempel/ Gersten auff seinem Acker erbarwet hat/ vnd solche hernacher brawen will/ muß er an etlichen orten von jedem Scheffel/ der ohngefehr 88. lb. helt/ 7 8 vnd 9. argent. zur Stewer vnd Schazung dargeben. *Neyman. in tract. von Stewren vnd Schazungen cap. 7. p. 486.* Ubi eas improbat, quod ita pensio simul ex fundo & fructibus percipiatur. Dicitur accisa; quemadmodum de vino das Bngeld, q. d. Ohmen-geld. *P. M. Webner. thesaur. Pract. verbo Bngeld, p. 643.* Ex hac accisâ, quam vocant, Electorem Saxon. ultra 15. millia talerorum annuatim percipere, *ex Andrea Knichen de iure territoriali refert Klockius de arar. d. lib. 2. cap. 11. n. 3.* Ego in aliis etiam Provinciis multò tenuioribus longè altiùs excurrere tributum hoc sive vectigal, pro comperto habeo. Dicitur autem in recognitionem Superioritatis solvi, adeoque inter fructus & Subjectionis tesseram refertur, *post Knichenum P. M. Webnerus pract. observ. lit. A. verbo accisa. p. 6.*

§. 3. Ab hoc onere nonnullæ personæ solent eximi, ut (1.) Nobiles, si in Civitatibus ad suæ domûs usum semel iterumque Cerevisiam coquere possint: ab onere tamen vectigalis liberi sunt & immunes, Sie sind Bierzins frey. Uti patet *ex Constit. Brandenb. adduct. supra cap. 2. §. 3.* Quod forsân intuitu servitiorum,

rum, quæ ex fundis debent, ipsis in dultum: Utique ex textu l. 2. C. de collatione fundorum fiscalium lib. xi. tit. 73. à Iosia Nolden de statu Nobilium cap. xi. §. 95. horum allegato, minùs efficaciter probatur. Dispensari etiam solet (2.) cum Pastoribus & aliis personis Ecclesiasticis propriam Cerevisiam coquentibus. vid. Constit. Brandenb. ap. Scheplizium part. 4. tit. 17. §. 4. n. 4. ibi: Doch daß ein jedesmal/wann der Pfarrer brauen will/von vnserm Zinsmeister ein Freyzeichen abholen/vnd dem Müller/ehe das Malz gemahlen wird/in die Büchsen zustecken vberreiche etc. fac. l. placet §. ibique Dd. C. de SS. Eccles. Auth. item nulla. l. omnes. 33. §. privilegiis 7. C. de Episc. & Cleric. cap. non minus. 4. ac. c. adversus 7. De immun. Eccles. Roland. à Valle 1. Consil. 32. n. 7. Imò Studiosis quoque (3.) alicubi in Urbibus Academicis certa Cerevisiæ quantitas, immunis ab accisæ onere solet deputari. conf. Horat. Lutium de privileg. Scholar. privileg. §4. pag. 357.

§. 4. Est & aliud vectigal, quod in transvectione Cerevisiæ de loco ad locum solet exigi; vide Scheplizium dict. tit. 17. §. 6. Welcher örter aber vnd Lande frembde Biere geführet vnd geschencket werden; Soll von einem Bass Biere 1. fl. vnd von einer Sonnen ein Dristhaler zur Zinse gegeben werden. Cujus tamen nimia intensio meritò improbatur: Cum omnis Princeps valde peccet, si nova onera ad gravamen suorum Subditorum imponat. post M. de Afflict. & L. de Penna, Heisterman. 1. consil. Marpurg. 7. n. 23. p. 20. Multò autem iniquior apparebit illa Usurpatio, si transvehentes Cerevisiam aut Vinum, ipsa aperire dol'a, & partem vini aut Cerevisiæ ex iis præstare cogantur. Gæden consil. 7. & 8. Schneidevv. ad §. 3. Instit. ad L. Aquil. n. 3. aliique citati Daniel. Ottoni cap. xi. de jure publ. p. 299. pr.

§. 5. Onus, quod privatum respicit, est reparatio damni, quod Civibus sæpenumero ex torrefactione polætæ aut coctione Cerevisiæ solet inferri. Quæritur enim, si ex negligentia ministrorum, qui operis istis adhibentur, incendium oriatur, & domui vicini noceat; An id damnum Paterfam. cujus est Cerevisia, resarcire teneatur? Et distinguendum est; utrum adhibuerit ministros privatos, an publicos. Si privatos adhibuerit, inq; per imperitiam damnum dederint, tenebitur utique Paterfam. argum. l. penult. & ult. Nauta, Caupon. Stabularij l. 4. de Public. & vectigal.

Etigal. Quod si autem usus fuerit operã ministrorum publicorum, vel quorum opera cæteri communiter utuntur, Paterfam. excusatus erit; nam qui facit, quod alii quoque facere sunt soliti, non dicitur esse in culpã, sed ab eo communi exemplo vel consuetudine excusari. *l. 3. ad SC. Maced. Iason & alii citati Rauchbarto part. 2. quest. 10. n. 60, & 63. adde Georg. Schulzium in Not. ad tit. Instit. de L. Aquil. p. 475.*

CAP. VI. & Ult.

De Sententiã L. Nobiliores 3. C. de Com-
merc. & Mercatoribus.

§. 1. Enimvero, quia ex superiùs deductis liquet, plerofque in hãc disputatione uti (aliquando etiam abuti) textu *l. 3. C. de Commercis*, in genuinam ejusdem sententiam penitiùs inquirere non pigrabimur. Et in initio quidem Inscriptio consideranda est eò diligentius, quod constitutio subscriptione caret, adeoque nullum tempus notis expedit: sive annotatio illa fortuito interciderit, sive studio deleta sit. Utcunque enim olim talia Edicta, quæ die & Consule destituebantur, autoritate carere jussa sint. *l. 1. C. Th. de Constitut. lib. 1. tit. 1.* Justinianus tamen omnia sua faciens, hæc quoque ex suã autoritate voluit valere *l. 3. §. 10. C. de V. l. E.* Inscriptio autem continet Nomina & rescribentis & recipientis, s. ejus, ad quem rescriptum fuit directum. Autores hujus rescripti sunt, Honorius & Theodosius Augusti. Constat ex historiis Anno Christi 408. Arcadium Imperatorem occubuisse, & post se reliquisse octennem filium Theodosium Juniorem s. secundum: Pulcheriam, Arcadium & Marinam Filias: Præfectumq; Prætorio, Anthemium. At Constitutio ista dirigitur ad Theodorum Præfectum Prætorio sc. Imperatoris Honorii, qui in Occidente Imperio moderabatur.

§. 2. Unde conjicimus, verum hujus L. Autorem esse Honorium, & ad Subditos Orientales rescriptum hoc potissimum spectasse. Facit horum appositè *l. 1. C. Th. De litorum & itinerum custodia,*

Stodia, lib. 7. tit. 16. quæ eandem habet inscriptionem : Subscriptionem verò sequentem. *Dat. 4. Id. Decemb. Ravenna, Bassio & Philippo Consul. h. e. Ann. Christi 408.* Nam & in ea *l. turbatorum* per Stiliconis machinationes commerciorum, mentionem faciunt Imp. illis verbis: ne rarior sit diversarum mercium commeatus. Adde ex eadem causâ *l. defensorum. 45. C. Th. de Hæreticis 16. §. Equidem, si Theodosio Juniori Constitutio hæc valde probata fuisset, haud dubiè eam Codici suo intulisset, quem Anno 435. edidit, eo animo, ut Christianorum Imp. præcipuæ Constitutiones à Constantino M. ad sua usque tempora continuarentur. Iacob. Gothofr. in Epist. de Commun. Christian. cum Gentil. p. 7.* Probata tamen est Constitutio non tantum Justiniano ; sed & ejus Successoribus, uti patet, tum ex Basilicis, *l. 56. tit. 1. §. ult.* tum ex Synopsi *Basil. l. 19. tit. 18. pag. 216.* Utcunque circa Emanuelis Commeni ætatem, Græcis aliud placuisse colligat *Dionysius Gothofr. in not. ad hanc. l. 3.* ex illo loco Harmeropuli, qui *lib. 2. promptuarii tit. 5. §. 19.* legitur, *ὅτι πάντες ὀφείλουσι κομμερκεύεσθαι* : quæ verba ita reddidit: Mercimonia exercendi potestas omnibus esto: Quæ versio, an rectè habeat, & an inscriptioni hujus sectionis, *ὅτι τῶν λίθων κομπόντων* planè conveniat, valde dubitamus.

§. 3. Textus ipse sic habet: Nobiliores Natalium luce conspicuos & patrimonio ditiores perniciosum Urbibus mercimonium exercere prohibemus: Ut inter plebeios Negotiatores facilius sit emendi vendendique commercium. Autores Basilicon sententiam sic expressere: *Τὸς ἐπισήμους τῆ γεννήσει, καὶ τῶ τῶν πτωχῶν φωτὶ περιλάμποντας, καὶ ἐν εὐσεία πλεσιωτέρας, τῆς ὀλεθείας τῶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐμπορείας κωλύομεν. ἵνα μεταξὺ τῶ ἰδίου (in margine ἰδιώτη) καὶ παραγματοῦ, εὐχερές ὄσθι τὸ τῶ πτωχέσκειν καὶ ἀγροῦζειν συνάλλαγμα.* Quæ eadem verba referuntur etiam in Synopsi Basilicon: Discrepantiam s. Diversitatem suis locis referemus.

§ 4. Resolvi textus potest in Constitutionem ipsam & annexam rationem. In constitutione attendendum ad Subjectum & Prædicatum. In subjecto ad personas & res. Personæ, quas ista Constitutio afficit, sunt tres. (1.) Nobiliores, quos sc. Natalium prærogativa effert, & potentiores constituit. Vox Natalium adjecta est ad differentiam s. distinctionem eorum, qui

virtute tales sunt. *l. 19. ibi: Nobiles & probatae personae C. de testam. aut qui Nobilitatem non à majoribus, ut in l. 2. §. 43. de Orig. juris. Sed beneficio Principis impetrarunt. late Iosias Nolden de Nobilitate th. 5. & seqq. (2.) Honorum luce conspicui. Honor ille vel conjunctus est cum actu, *l. omnes honorati. un. C. de honoratorum vehiculis l. 11. tit. 19.* vel est tantum Codicillaris *l. 1. & t. t. C. The. de honorariis Codicil. lib. 6. tit. 22.* (3.) Patrimonio ditiores; nam & opes & divitiarum auctoritatem Possessori conciliant. *Tiraquel. de Nobilit. c. 3. n. 13. & 25.* Unde praecipuum dignitatis sustentaculum dicuntur opes, sine quibus ipsa quoque dignitas sordescit. *l. quisquis §. 1. ibi: Egestate sordentibus C. ad L. Iul. Majest. §. hoc quoque. Instit. per quas person. l. pietatis. §. C. de suspect. tut. & Curat. G. Eberhardus l. consil. 44. n. 2.**

§ 5. Objectum scilicet res, quae prohibetur, est perniciosum Urbibus Mercimonium Basilic. *τῆς ἀλεθείας ἢ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐμπορείας*: Unde intelligimus, Nobilibus & honoratis personis non quamlibet Negotiationem interdici, sed eam, quae Urbibus & earum incolis perniciosa sit, & (ut in seqq. additur) difficilius constituit commercium inter plebejos & Negotiatores. Quodnam autem illud est mercimonium? Salvam aliorum sententiam, illud potissimum designari arbitror, quod per Monopoliam & Propoliam exercetur, cum undique coemptae merces supprimuntur, ut ex raritate caritas existat. Cujusmodi Negotiatores olim dicebantur Dardanarii, Seplasiarii, Pantapolae & Pantometaboli. *vid. Cuiac. 10. Observ. 19. incip. Dardanarii. p. 278.* Hoc enim & noxium est Urbibus, & difficilius constituit commercium inter plebejos & Mercatores. Et si ex historia illorum temporum conjecturam capere licet, verisimile videtur, occlusis ob metum belli portibus, mercium pretium valde increvisse. *vid. l. 1. 2. & 3. C. Th. de litorum & itinerum Custodiâ 7. 16.* verisimile etiam fit Alarico Italiae imminente, ruricolae res suas in Urbes intulisse, & ut haberent, unde viverent, locupletioribus vendidisse. Hanc occasionem haud dubie captarunt Splendidiores, & congestas in acervum merces, carius Negotiatoribus tenuioribus divenderunt. Ex his autem judicari potest, an recte habeat C. A. expositio, quae textum hunc accipit, de tenui Mercaturâ:

curâ: non autem admittit enunc. de magnâ. in tit. de contrahend. Emt. 9. 7. n. 2. Cum potius ex magnâ certæ species, Municipiis imprimis noxiâ, hîc excipi videantur. Nam & eos errare putamus, qui textum hunc determinatè loquentem, sensu generali & infinito accipiunt, quasi Nobiles ab omni negotiatione arceantur. Uti cum aliis tradit *Kloken. c. 12. de contribut. n. 256.* Sic enim & ditiores patrimonio à mercaturâ arcerentur, per verba hujus textus: Quod longè est absurdissimum.

§. 6. Prædicatum positum est in verbis: *Exercere prohibemus.* Quibus verbis innuitur, Nobiles & Honoratos atque Ditiores consuevisse, non tantùm in usum suum & suorum res mercari & vendere: sed luculentas Negotiationes exercere, tanquam artificium vel artem. *argum. l. 1. de Abig. l. 23. & 38. De Operis Libert. Ut enim Cauponam, Navem, Stabulum, fœnus & fœnebrem pecuniam. l. 1. §. caupon. & pass. in tit. Naut. Caup. Stabul. l. 33. & 34. de reb. credit.* Sic etiam mercem & mercimonium exercere dicimus eum, qui tabernam veluti mercatoriam instituit, & quantum ex ejusmodi negotiatione captat. *l. 17. §. 3. ibi. cum institore exercente mercem contrahit. De Institoria action. jung. l. 13. & ultim. Eod. tit. l. 5. §. si plures. De tribut. action. l. 88. §. quisquis. De legat. 2.*

§. 7. Porrò ratio prohibitionis in eo collocatur, ut inter plebejos & Negotiatores facilius sit emendi vendendique commercium: quasi dicat: Si Nobilibus, potentibus & Ditioribus licuerit hanc *καπηλείαν* exercere, & v. gr. vinum, frumentum, linum, aliaque ad vitam humanam sustinendam necessaria, pro facultatum amplissimarum copiâ in eum usum comparare, ut postmodum aliis minutatim vendant: fiet hinc, ut illi quidem ditescant ac immodicè excrescant; Negotiatores autem vel planè Mercaturam deserant, vel miseram plebem, cariore pretio mercibus statuto, miserè adffligant. Id quod & suâ naturâ improbum & reipubl. imprimis noxium est. *ὁ σωέχων σίτον δημοκρατίαται*: inquit *Salomon in Proverb. cap. xi. vers. 26. confer. Iacob Stocker concion. 4. in d. cap. xi. fol. 598.* Unde cordatè Theophilus Imp. Orientis; cum percepisset, navem mercibus onustam appulisse, quæ ad Augustam Conjugem suam Theodoram pertineret,

neret, compendium ex commercio vel negotiatione facturam, Eamq; navem ilicò injecto igne concremare jussisset, objurgatione addita Uxorem castigavit, dicens: Cum me Deus Imperatorem designarit: Tu me Nauclerum facere contendis: Scito autem, Mercaturam privatis hominibus esse attributam, ut eâ tolerandæ vitæ occasionem habeant. Quod si nos, præter Imperii Opes, etiam Imperii emolumenta interceperimus, unde nam fortunæ & sortis tenuioris homines victum comparabunt? *Hæc Zonar. rom. 4. histor. Aug. Cedrenus & alii. vid. Calvis. in Ann. 830.* (ut meritò pudere debeat Baronium suæ & Credulitatis & impudentiæ, quod Joannicii imaginum Cultoris idololatriæ narrationem sequutus, Optimum hunc Imperatorem pro avaro Dardanario traducere *d. Ann. 830. §. 2.* Superstitiosam verò Theodoram omni genere virtutum præstantem deprædicare §. 4. non erubuerit. Cum collectio, istorum fanaticorum vix hominis, nedum Christiani animum redoleat, quam è *Michaele Monacho refert Baron. in Ann. 821. §. 27. constituente.* Eum scil. qui improbat *adorationem* imaginis Christi, ipsius quoque Christi adorationem negare. Quâ sententiâ vix ulla stolidior à Cardinale Ecclesiæ laudari potuisset. Certè justitiæ studium nec ipse Petavius, Jesuita, Imperatori huic detrahere ausus fuit, *in ration. tempor. f. 491.*]

§. 8. Equidem Plato *in Dialog. 2. de rep. p. 68.* arbitratur, *καπηλείαν* quandam Reipubl. utilem esse, quando scil. rusticis fructus agri & alia venalitaria in forum deferentibus, Caupones circumponit, qui merces eas ilicò à rusticis emant, ut eò citius ad agriculturam redire possint. Sed alibi responsum est: Rationem hanc tanti non videri, ut ideo annonæ flagellatio & Dardanaria Improbitas admittatur. Præterquam enim, quod dies nundinarum certi sunt, quibus rustici merces suas vendant, & vicissim, quæ sibi usui sint futura, divendant: Ita plebi rusticæ, *ut appellatur in l. 5. C. de metatis,* ferendum est ad eum modum auxilium, ne interim plebs Urbana nimium prematur aut perfundetur. *vid. Comment. de altero tanto. part. 3. artic. 9. p. 239.* Unde etiam posterioribus temporibus monopolia ejusmodi Constitutionibus Imperii severè damnata sunt. *Reform. Polit. de Ann. 1548. tit. 18. die Monopolia vnd schädliche vorkauff belangend. Reform. at. Francof.*

Francos. de An. 1577. tit. 18. Et reform. de An. 1577. eod. tit. 18. die Monopolia vnd schädliche Vorkauff belangend. Dambud. in praxi crimin. c. 134. n. 2. Ubi inter exempla refert etiam Cerevisiam.

§. 9. Ex hâc textûs resolutione inferat quis: Rationem hujus Constitutionis perperam ad præsens argumentum trahi, Siquidem Nobiles non inducant Monopolia, aut plebi coëm-tionem Cerevisiæ constituant difficiliorem: Quin ipsas quis Civitates eâ notâ perstrinxerit, quod monopolia quædam exercere nitantur, dum jus conficiendæ & dividendæ Cerevisiæ sibi solis asserunt: quod & Principes alicubi factitare notum est. Enimvero accuratius intuentibus apparebit, Impp. ad utilitatem non singulorum tantùm, sed simul Urbium ipsarum & plebis respicere, ac velle negotiationes rerum necessariarum sic comparari ac institui, ut nulla Urbibus inde pernicietas à Nobilioribus inferatur, & plebejis commercium nõ constituatur difficile. Hæ rationes si conjunctim spectentur, liquidò docebunt & evincunt, satius esse, ut Urbibus relinquatur Cerevisiæ vendendæ facultas, quàm ita inter Cives dispense, ne plebejis durior inferatur commercii conditio. At alterum accideret, si promiscua facultas concederetur Nobilibus dividendæ Cerevisiæ. Imò, vel sic imprimis Urbibus noceretur, si tenuiore pretio invitati Cives, ad externos pecuniam deferrent. Ergo ratio hujus non malè ad istam quoque Negotiationis speciem traducitur. *Moller. 4. Semestr. cap. 17. Rectè etiam contra Schraderum 2. conf. 44. concluditur, ne quidem ex rationibus Juris Civilis hoc genus Commercii Nobilibus regulariter congruere.*

§. 10. Et hæc quidem de Scholastica & forensi nostræ *De censura legum & novo Legislatore.* l. 3. interpretatione, pro instituti nostri ratione suffecerint: De Politica autem interpretatione alios malumus esse sollicitos, quandoquidem ipse Joachimus Hopperus *lib. 4. suæ Jurisprudentiæ tit. 23.* (ad quem nos novus Dictator in *dissert. ad l. i. C. Th. De studiis liberalibus Urbis Romæ & Constant. remittit*) nobis eam sollicitudinem dissuadere magis, quàm persuadere videtur: Ideoque novus ille Legislator priora tituli verba (qua fide & intentione, Orbis judicet; miserè decepta juvenus, olim experie-

experietur) omisit, quæ cum cardinem controversiæ nostræ concernant, à suppressione vindicanda sunt: Ita autem habent ipsissima Hopperi verba: *Politica juris interpretatio ab eo nomē habet, quod in senatu ac republica, ubi de legibus condendis & corrigendis agitur, & utrum rectè latæ sint necne, inquiritur, potissimum versatur: & ideò neque in communibus scholis tractari debet, ubi leges ipsas juvenes, non autem judicium de legibus, quas ut deas colere oportet, addiscere debent; neque in foro ac tribunali, ubi secundum leges non de iis est judicandum. S. Rectè. G. sed maximè omnium pertinet ad eos, qui arte Nomothetica instructi (nam inde proximè effluit) legibus in civitate sunt prepositi, quos noturnos judices ac senes Plato in secunda Socratis republica vocat: deinde ad summos etiam Dicastas, qui Nomothetis proximi, aliquam etiam circa leges inferiores constituendas ac corrigendas partem obtinent, ut post dicitur: post ad maximos quosque legum doctores, ætate, eruditione, & virtute præstantes, qui hanc facultatem cum iis seorsim communicare possunt, qui tricesimum quintum annum egressi, tales se jam in studiis & vita moribus, que probaverint, ut, etiamsi quas leges inferiores non optimè constitutas reperiant, non tamen ob id minùs eas colendas, & tamquam tutelares civitatis deos, ut dictum est, in pretio habendas putent, censentes tum quidem se nondum satis eas intelligere, tum verò dominabus etiam dyscolis esse parendum. Quos utique in hac disciplina convenit exerceri, ut ubi ad rempublicam venerint, eam quam oportet operam circa usum & exercitium legum navare possint. S. Probè G. Sed qui aliter sunt affecti, quemadmodum ad interiorē illam partem republicæ, ita nec ad hanc disciplinam admitti debent, ne ea instructi, supra leges se efferant, & si quid in iis non verissimum fortasse reperiant, totas rejicere & abolere contendant: quemadmodum sæpe accidisse, & quidem hoc tempore contingere videmus. Nec aliò pertinet quod dicit Dominus, non esse sanctum dandum canibus, nec projiciendas margaritas ante porcos, ne fortasse conculcent eas pedibus, & conversi dirumpant nos.*

S. II. Hæc cum sint ipsissima Hopperi verba, mirari licet, qua fronte ejus autoritas nobis objici possit, cujus sententia Novatoris institutum verbis gravissimis damnat. Et ideò scilicet more Sophistarum ea suppressere Lutator voluit, & ea tantum eructare quæ modum instituendæ interpretationis exponunt: Qui tamen vix probabitur accuratis vel Philosophis vel ICTis: Sic enim porrò quærit: In quo consistit Politica interpretatio: Resp. In duobus: (1.) Ut certa via ac ratione dijudices, utrum leges latæ rectè se habeant, nec ne: idque tum quidem *secundum substantiam*, quoad res: tum autem *secundum formam* quoad personas: (quasi verò forma minus ad constitutionem substantiæ conferat, quam materia: quasi persona formam absolvat!) tum verò secundum naturalia, quo ad res (Atqui res jam supra ad substantiam retulerat) & personas (At has formæ subdiderat) O misellos juvenes, qui talibus principiis & artibus imbuuntur.

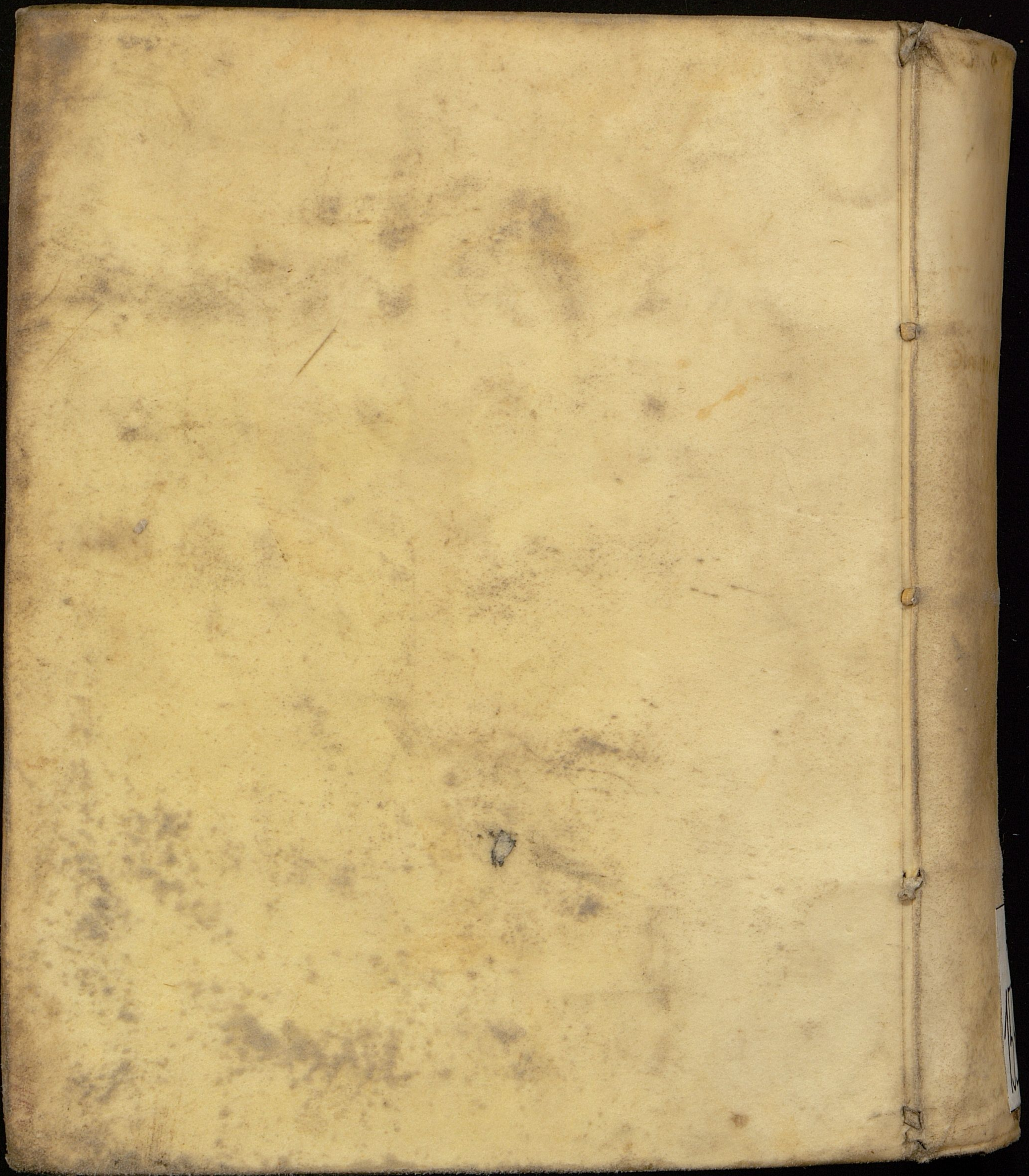
AB: 155700

(X2618381)

R

VD 77

Exercitatio Academica
**DE JURE CE.
REVISIARIO**

*Occasione Recitationum ad L. 3. C. de
Commerc. & Mercatoribus suscepta,*

&

SUB PRÆSIDIO

Dn. JOH. OTTONIS TABORIS,
JC. CELEBERRIMI, ANTECESSORIS IN
Alma Argentinensi Nobilissimi, Inclutæ Facultat. Jurid.
Senioris & Cod. ac Placit. Feud. P. P. Excellentissimi,
Præceptoris atq; Evergetæ sui devotâ pietate
ætatem submissè colendi

*Publica ac Solenni Eruditorum Censuræ
exposita*

Ad d. Mens. Februar.

à

GEORGIO CHRISTOPHORO WAGNERO,
Lignic-Silesio.

ARGENTORATI,

Typis JOSIÆ STÆDELII, ACADE-
MIÆ TYPOGRAPHI,

Anno M DC LVI.